

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
teljskih in kate-

krščanskih uči-
hetskih društev.

Bogu srce
Mladini moč
Domovini zvestobo

Štev. 12.
Leto XVI.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

O individualni vzgoji. Fr. Govekar	257
Pedagoško pismo. Janko Polák	260
Ovire in zapreke. Marica Koželj	262
Nekaj o lepopisju. Kristina Hafner	264
Rdeče pismo. Rud. Pečjak	266
Kako zapoveduj in prepoveduj	267
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	270
Katehetske beležke	273
Zgledi, uporabni pri katehezi	274
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	275
Raznoterosti	277
Slovstvo in glasba	279

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 krone.** (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:
Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **Fr. Jaklič**, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehefskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehefov“.

Letnik XVI.

V Ljubljani, 15. decembra 1915.

Štev. 12.

O individualni vzgoji.

Fr. Govekar.

Vzgojitelj je svojim gojencem namestnik staršev. On mora nanje paziti, da se jim ne primeri kaka nesreča bodisi v telesnem, bodisi zlasti v dušnem oziru. Njegova naloga: vzgajati mladino — ni lahka. Niso vsi kipi iz iste tvarine. Eni so leseni, drugi kameniti, tretji vltiti itd. Pri vsaki vrsti je rabil kipar-umetnik drugo orodje: pri lesenih nož, pri kamenitih dleto, pri vlitih ogenj, pilo itd. Tudi mladi ljudje niso vsi iste narave. Treba jih je prepoznati, da jih moreš njihovi naravi primerno vzgajati in rabiti primerna vzgojna sredstva. Vzgoja mora torej biti individualna.

Motil bi se, kdor bi mislil, da je pojem in namen individualne vzgoje v tem, da se vzgojitelj ukvarja le bolj s posameznimi izmed cele množice njemu izročeni gojencev, da samo nekaterim izkazuje posebno ljubezen, le nanje obrača pozornost, druge pa pri tem zanemarja. S takim ravnanjem se individualnost gojenca lahko popolnoma zamori, in se učenec popolnoma navzame individualnosti učiteljeve, kar nikakor ni namen vzgoje. Individualna vzgoja zahteva samo to, da se učitelj prizadeva kolikor mogoče natanko spoznati lastnosti, nagnjenja ter značaje gojencev, da jih more njihovi naravi primerno vzgajati. Ljubeče spoznavaj vsakega otroka v njegovi posebnosti in ga vzgajaj k značajni osebnosti.¹

Kot predpogoj za individualno vzgojo je potrebno, da vzgojitelj prepozna gojence. Študirati mora njihovo individualnost.²

Pri vsaki osebnosti razločujemo prirojene in pridobljene lastnosti. Prirojene lastnosti delimo v intelektualne, moralne in fizične. Med prve štejemo spoznavanje, spomin, domišljijo, razum, pazljivost in nadarjenost. K moralnim lastnostim se šteje volja in čud ali srce (das Gemüt). Med fizične pa prištevamo naravno dispozicijo človekovo. K prirojenim lastnostim spada tudi temperament, ki se deli v štiri vrste: kolerični, sangvinični, melanholični in flegmatični. Seveda so temperamentni pri človeku navadno mešani. Alban Stolz pravi, da ima lahko človek v teku svojega življenja tudi vse štiri vrste temperamenta.

¹ Primeri članek: Šolsko okolišče in otrokova individualnost, Slovenski Učitelj 1914, str. 269, 270.

² Zelo obširno piše o tem prof. dr. Lasurski, Paed. Monographien, XIV. Band, über das Studium der Individualität.

Pridobljene lastnosti so človekova umska izobrazba in izobrazba ter moč njegove volje. Pri študiju človekove individualnosti se je treba ozirati tudi na njegovo okolišče in razmere, ki v njih živi in se razvija. Jasno je, da vzgoja in omika, stan in poklic, bogastvo in uboštvo staršev, delo in način življenja in sploh cela okolica mogočno vpliva na duševno življenje, na individualnost otrokovo.¹

Vzgojitelj naj opazuje, katere so poglobitve lastnosti gojencev in katero njihovo nagnjenje je najbolj razvito in prevladuje vse druge, da tako spozna gojenčev značaj; skupina glavnih lastnosti in nagnjenj tvori namreč značaj človekov.

Na kak način pa naj se vrši to opazovanje?

Najbolj primerno in zanesljivo je, če pišemo dnevnik o določenem gojencu in na podlagi tega sestavimo njegovo karakteristiko. Gojenca opazujemo štiri do šest tednov dan za dnem ter zapišemo v kronološkim redu vse njegove besede, dejanja, obnašanje itd., sploh vse, kar se nam zdi vredno in važno za spoznavanje njegovih nagnjenj, lastnosti ter značaja. Opazovati je treba v to svrhu gojenca zlasti v prostem času, na igrišču, na izprehodu, v šoli, v obednici, spalnici, posebno še takrat, ko misli, da ga nihče ne opazuje, ker se takrat najbolj pokaže, kakršen je. Pri spisovanju dnevnika naj se zlasti pazi na to, da se zaznamenujejo fakta res prav do pičice natančno, popolnoma objektivno, kakor so se v resnici dogodila. Zato je potrebno, da ima učitelj in vzgojitelj dar treznega in spretnega opazovanja.

Ko pišemo dnevnik štiri do šest tednov, vidimo, da se začenjajo ista dejstva ponavljati. Zato naj sedaj sledi analiza faktov, t. j. preiskuje naj se, iz katerih glavnih nagnjenj je nastalo to in ono govorjenje, dejanje, vedenje. Nato treba soditi, sklepati ter spoznavati značaj gojenčev. Vpovštevva naj se še posebno človekova volja, čuvstvo ter domišljija, ki ima velikanski vpliv na voljo in značaj človekov. Preiskovanje, sodba ter sklepi morajo biti popolnoma nepristranski. Paziti je treba, da ne sodimo gojenca subjektivno, preveč dobro, ker nam je simpatičen, — slabo, ker nam je antipatičen; kjer se na to ne pazi, se zgodi, da dva vzgojitelja enega ter istega gojenca popolnoma različno sodita in označita. Vzgojitelj mora imeti poleg finega daru opazovanja tudi dober razsodni talent. Sodba, ki jo naredi o značaju gojenca, mora biti popolnoma objektivna, veljavna v vseh slučajih.

Naj sledi zgled karakteristike!

Dijak X, II. raz., rojen 1903. l. v Y.

Oče: Jakob, kočanec, pijanec.

Mati: Neža, bolehna.

Domače razmere zelo neugodne: revščina, pomanjkanje.

Naravna dispozicija gojenca: majhen, slaboten, rahlega zdravja, bled, lasje sivi, oči brezbarvne; hodi nerad na izprehod.

Značajne poteze: Pri gojencu prevladujejo intelektualne lastnosti: razum, domišljija, spomin itd. Bere veliko in si zapiše, kar je

¹ Slovenski Učitelj, letnik 1914, str. 269.

bral. Knjigo 1000 in 1 noč je silno hitro prebral; bere tudi v šoli med poukom; posebno rad čita knjige resne vsebine, naravoslovne, zgodovinske, zemljepisne. Rad rešuje uganke. Ko se nauči, prosi učitelja, da bi smel brati ali reševati uganke. Zanimlje se zelo za dogodke javnega življenja. Bere rad poročila v časnikih. Prosi učitelja, da pove novice o vojski.

Vse to kaže, da so razvite pri njem zlasti intelektualne lastnosti: spoznavanje, razum, nadarjenost. Volja slaba, premalo je previden in moder. Bolj teoretik kot praktik.

Ker se mlad človek izpreminja, je treba od časa do časa večkrat vpisavati take izpremembe.

Ko tako vzgojitelj gojenca prepozna, najde na njem gotovo nekaj dobrih lastnosti in nagnjenj, obenem pa tudi mnogo slabih nagonov, strasti. Kako naj sedaj ravna, da se dobri nagoni v gojencih lepo razvijajo, in kako naj zatira v njih slaba nagnjenja, strasti?

1. Nad drevescem, ki lepo uspeva, ima vrtnar veselje. Še bolj skrbno ga neguje, gnoji in okopava, da kolikor mogoče lepo razvije svoje moči. Analogično mora ravnati vzgojitelj. Kar opazi dobrega na gojencu, naj skrbno goji. Ako opazi pri njem kako čednost ali nagnjenje h kakemu posebnemu študiju, naj mu pokaže veselje nad tem: s kratko pohvalno besedo, z veselim, zadovoljnim pogledom. Naj mu dá za to potrebnih navodil ali z besedo, ali s kako primerno knjigo, da se sam nadalje izpopolnjuje. Tako dobi človek veselje do dotične stvari: čednosti, znanosti, in gre s pogumom dalje na delo.

Treba je seveda paziti, da gojenec pri predmetu, ki ga posebno zanima, ne prekorači prave meje: da ne goji samo dotičnega predmeta, druge bi pa zanemarjal. Čednost ostane čednost le, dokler se drži »zlate srede«, ko jo pa enkrat bodisi na desno ali na levo zapusti, neha biti čednost in je napaka.

2. Ker je pa človekova narava nagnjena veliko bolj k slabemu kakor k dobremu, zato bo imel vzgojitelj in učitelj še veliko več prilike in truda, da mladega človeka otrebi raznih slabosti in napak. Da bo vedel izbrati pravo sredstvo, mora res ločiti, kaj je zgolj slabost in kaj strast ter zloba. Drugo sredstvo bo rabil, če stori gojenec kaj napačnega le iz slabosti, drugo zopet, če se pregreši iz zlobe.

Naj naštejemo nekaj slabosti in strasti, ki se pogosto kažejo pri mladini. Slabosti so: slabe umske zmožnosti, boječnost, nerodnost, otroška pozabljivost, nestanovitnost itd.

Izmed strasti in napak se pa pogosto opažajo: neka prevzetnost in upornost, nevoščljivost, škodoželjnost, in sicer brez kakega posebnega vzroka, togotnost, ki se javlja v prepirih, včasih tudi v pretepih, lenoba, laž, tudi tatvina, posebno v slučajih, kadar se oglasi želodec. Zelo pogubna kuga med gojenci je terorizem, s katerim skušajo mlačni učenci odvracati dobre od pobožnih vaj ter od izpolnjevanja svojih dolžnosti.

Slabosti, ki sem jih navedel, so podobne nekako ranam, ki jih je treba na rahlo zdraviti z mazili. Kdor bi v rano prehudo dregnul, bi jo le še povečal in povzročil hude bolečine.

Podobno je pri človekovih slabostih. Ako stori učenec kaj napačnega iz slabosti, ga ne kaže takoj »nahruliti«, ampak treba ga je izlepa poučiti, četudi večkrat, ker mlad človek je v takih stvarih odsile pozabljiv. Šele potem, ko opetovani opomini niso pomagali, ga primi s trdo in strogo besedo.

Pri večjih prestopkih, ki niso več slabosti, ampak že res grešne napake, pa je treba takoj pokazati bolj resno lice; naj gojenec takoj spozna, da gre za resno stvar. Če je krivda velika in je krivec razkrinkan, ker je vse na jasnem kot na dlani, ako je vzgojitelj že tudi posvaril, pokazal napako v vsej temni luči, tedaj nastopi kazen. Pri kazni je še posebno treba paziti, da je res individualna, primerna starosti, značaju, temperamentu, prestopku itd.¹

Glavni pogoj za zdravljenje bolezni je pravilna diagnoza. Zdravnik mora vedeti, kakšno bolezen ima bolnik, potem ga šele more zdraviti. Podobno je tudi pri vzgoji. Učitelj mora učence prepoznati, da jih more njihovi naravi primerno vzgajati in rabiti primerna vzgojna sredstva. Ni eno kopito za vse čevlje, tudi ne eno sredstvo za vse narave. Učitelj naj stremi po tem, da se prilagodi vsakemu posamezniku. Le to mu bo pomagalo, da bo z vsemi pravično ravnal in ne bo delal nobenemu krivice.

Pedagoško pismo.

Priobčil Janko Polák.

(Konec.)

Da ne bo pri spisovnem pouku preveč napak, za to moraš skrbeti pri pravopisu. Pravopisni pouk se vrši marsikje samo potem nareka. Tako ravnanje je podobno nazornemu nauku in nauku iz realij brez predmetov in slik; če otrok napisanih, oziroma tiskanih besed ni videl, jih tudi prav napisati ne more. Samo uho ne zadostuje, pomagati mora tudi oko! Narek sledi šele pravopisu, narek naj pokaže učitelju, v koliko so se otroci privadili pravopisu. Važno je tudi, da otroci ne pišejo samo besed, temveč cele stavke, in da zvezke menjavajo in medsebojno popravljajo. Pri pravopisu opozarjaj otroke osobito na ločila; zakaj tudi tem se morajo tekom let dodobra privaditi.

Največ truda ti bo prizadejal računski pouk. Opozorim te tu osobito na predvaje. Predvaje poučuj počasi! Ne hiti, marveč pomudi se ob njih dalj časa; zakaj tako važne so kot je važen temelj za stavbo. Pri računanju zahtevaj, da govore otroci počasi, glasno in razločno. Navadi otroke, da računijo vsi po istem načinu. Če prezreš to, boš imel vedno več sitnosti. Na višji stopnji ne trpi, da bi preveč govorili. Sklep je na nižji stopnji neobhodno potreben in tudi na višji ga ne prezri. Pazi na individualnost otrok. Nikjer ne grešiš lažje v tem oziru, nego uprav pri računskem pouku. Bodi s slabiči potrpežljiv! Pomačaj jim na ta način, da jim staviš lažje naloge. Ne preziraj jih, da ne izgube poguma! Pomačaj jim tudi z vprašanji. Posebno važno je pretvarjanje višjih enot v nižje in nižjih v višje;

¹ Več o tem glej Slovenski Učitelj 1914, str. 28, 29, 30.

zakaj v tem tiči lep kos življenja. Da bo pri računskem pouku res plulo življenje, vpoštevaj posebno denar, mere in uteži. Poudarjaj važnost računstva za gospodarstvo in gospodinjstvo: Odvrčaj otroke od alkohola in nikotina in uvedi jih v hranilnice. Prouči v tem oziru »Računico za ponavljalno, oziroma kmetijsko nadaljevalno šolo«, ki jo je spisal nadzornik Ljudovit Stiasny. Veži računski pouk tudi z drugimi predmeti in ne pozabi na prakso v življenju. Merstvo je tuintam izgínilo iz ljudske šole skoraj popolnoma. To je velik pedagoški greh, odkar imamo izvrstno »Merstvo« Karla Humeka. To delo ni samo za ponavljalno, temveč za vsakdanjo šolo; zakaj le tako bo ravnokar omenjeno delo koristilo otrokom tudi pozneje v življenju.

Kadar boš poučeval z e m l j e p i s j e in z g o d o v i n o, vedi, da sta to dva predmeta, ki izpopolnjujeta drug drugega. Otroci morajo, ko se uče zemljepisja, vedeti, kaj govore, znati morajo zemljevid čitati. Riši jim učno snov na tablo in uporabi za to tudi risarske ure. Risati moraš pa samo to, kar je potrebno za umevanje zemljevida. Tudi otroci naj imajo svoje zemljevide, ki jim pomagajo, da se uče tudi doma. Ne trpi teh zemljevidov na klopi, kadar predavaš novo snov, pa tudi ne takrat, kadar ponavljaš že znano. Takrat ti bodi edino učilo — nastenski zemljevid. Oblo obravnavaj prej, nego posamezne dele zemlje. Naveži snov vedno z onim, kar je otrokom že znanega iz drugih predmetov, oziroma od prejšnjih šolskih let. Lep je pouk v obliki potovanj. Ne potuj brez napovedi — cilja! Označi tudi, ali hočeš potovati po cesti, železnici, reki, morju, gorovju itd.

Pri z g o d o v i n s k e m pouku je posebno važno, da predavaš živo. Druži z zgodovino življenje velikih mož in uporabi vse učne pripomočke, ki so ti na razpolago. Tako boš pouk oživil, in le živ pouk zapusti v srcu in glavi trajno sled.

Pri p r i o r o d o p i s j u in n a r a v o s l o v j u ne bodi ozkosrčen in ne oklepaj se suženjsko berilnih sestavkov! Tu velja še prav posebno ono pravilo: Ne poučuj ničesar brez poizkusov. Vse mora po možnosti nastati pred očmi otrok! Morda boš tuintam v zadregi za učila. Delaj jih sam! Res, da bodo preprosta; a preprostost je za otroke večinoma boljša, nego še tako podrobno in umetno izdelani učni pripomočki. Kreda je važen učni pripomoček za prirodopisje in naravoslovje. Vse male dele nariši na tablo v veliki obliki!

Zaradi p e t j a bi te opozoril posebno na napako, ki je običajna: otroci namreč kaj radi kriče. Zakaj bi ne bilo mogoče nekoliko izpremene tudi pri petju! Sedaj naj pojo vsi, sedaj samo dečki, sedaj samo deklice, sedaj samo ena klop, in tudi posamezno naj otroci pojo. Če ne moremo doseči, da bi peli otroci po notah, pa moramo vsaj skrbeti, da se poučuje petje res tako kot velevajo note; zakaj le tako se bomo otresli neokusnega zavijanja. Pomni vedno, da tiči v vsakem predmetu nekoliko umetnosti, in buditi umetnostni čut je tudi naloga ljudske šole.

Pri t e l o v a d b i je povelje — vse. Kakršno povelje, taka izvršitev vaje. Telovadni pouk bodi resen, a ne dolgočasen. Ne vadi samo prostih

in rednih vaj, marveč tudi igre! Da se dá telovadni pouk oživiti s petjem, ti bo rad povedal ta in oni tovariš.

Ženskaročna dela sodim jaz samo po tem, kar vidim v domačem šolskem okolišu. Radoveden si, kaj vidim? — No, to-le: umazano in raztrgano perilo; luknjičaste nogavice; raztrgano in zamazano obleko. Umetnega vezanja pa še nisem videl dosti. Vem, da se bo marsikateri tovarišici zmračil obraz in da ji bo govoril jezik s Prešernom: »Le črevlje sodi naj kopitar!«

Toda prijateljska opazka iz ust nepristranskega opazovalca je že marsikje obrodila lep sad in tudi primerno zahvalo.

Ovire in zapreke.

Marica Koželj.

V prvih deževnih novemberskih dneh smo pričeli s šolo. Ko je hrumel naš nadebudni naraščaj po predolgih počitnicah prvič zopet po lesenih šolskih stopnicah, sva si pokimali sporazumno s tovarišico, češ: »Močno se je zrahljalo, odkar nismo bili skupaj. Iznova bo treba krepko poprijeti. No, pa vse bo dobro, samo če bodo prihajali posihmal redno!«

Nagovorila sem dečka iz višje skupine: »Sedaj bomo začeli, ali boš prihajal v šolo?« — »O, rad, mi vsaj tako delati ne bo treba doma!«

Ni zameriti otroku teh besedi. Čisto gotovo je, da ni govorila tu mrznja do dela, marveč povsem naravna, otroku prirojena želja po počitku, po igri.

Naš kmečki otrok je zlasti v teh dneh velik siromaček. Poleti je vstajal najpozneje o štirih in je stopical čestokrat v dežju za živino po travniku tako, da je prihajal domu premočen do kože. Kosili so zvečine sami ti mali možje. Včasih si res iskal kosca v visoki travi; kosa je bila še enkrat tolika, kakršen je bil fant, ki jo je vihtel. Nehoté smo se domislili na pravljичne pedenj-možice, ko smo zrlí te vrste delavcev na polju in travniku.

Saj zato, da so obdelana tudi v teh težkih časih vsaj kolikor toliko naša polja, gre vse priznanje našim neumornim ženam in — otrokom.

Pomisliti je resno, kakšen rod bo zrastel iz te izdelane in često izmučene dece. So optimisti, ki upajo in trdijo, da bo to delo utrdilo otroke in bodo zrastli močni dušno in telesno. Ali če pogledamo po vrsti naše otroke, jih najdemo le majhno število, ki bi bili količkaj kos napornemu delu. Vsi drugi so slabotni. Nismo še tudi pozabili, kar so pisali veščaki pred vojsko, ko so klicali: »Nikar preobkladati otrok z delom. Ne črpajte prezgodaj njihovih moči, dokler še niso razvite!«

Zato nas zaskrbi, kadarkoli se zazremo v bodočnost.

No, sedaj je pred vrati zima, poljska dela so v kraju, otroci bodo hodili v šolo. Vsaj v zimskih mesecih jim bo odpočilo telo in uk jim bo okrepil duha.

Tako smo mislili; a glej, pojavile so se zapreke in ovire, ki so skoroda nepremostljive.

Mestnemu detetu so omislili skrbni starši na zimo gorak kožušček in trdne čevljuje. Kmečki otrok ima kaj novega le enkrat v letu, ali za Božič, ali o Veliki noči. Če ima novo na zimo, bo nosil isto tudi vse poletje, kadar mu kupijo letno obleko, jo nosi tudi v najhujšem mrazu tako dolgo, dokler že ni krpa pri krpi, zelena na rdeče, rumena na plavo...

Še dobro je, koder si utrga mati toliko časa, da zakrpa otroku suk-njico, sicer kukajo komolčki in kolenca radovedno v božji svet.

Oni, komur je odšel oče na vojno, je dobil po njem suk-njo. Ta mu je seveda vsa prevelika, da ga skoro ni najti v njej in je videti, kakor bi hodila suk-nja sama po svetu. Ali to je še dobro, samo da je gorka.

Še večje težkoče so osobito sedaj v vojnem času radi čevljev. Nad polovico otrok opravičujejo matere: »Nikar ne pišite kazni, bos ne more priti v tem mrazu, a čevljev nima. Vse do zadnjega vinarja sem izdala za usnje, ki je tako neznansko drago, sedaj pa ni moč dobiti čevljarja. En sam je za vse vasi, in kar trgajo se zanj!«

Včasih se vendar vpoğumi kaka deklica in pride iz vasi, oddaljene do dve uri. Pot še ni izhrojena, po snegu rine naprej tako, da ji stoji zmrazilo krilce kakor so bržkonje stala nekoč moderna obročna krila. Obuta je v strganih čizemcih, iz katerih gledajo že premočene krpe. Tako prijoka revše napol otrplo v šolo, kjer ga sezujemo in včasih še ne vem, ali bi poslala sirotico na dom, ali bi jo pridržala pri sebi.

Naravnost neusmiljeno in trdo je, ko trdijo nekateri, ki so sami radi na gorkem: »Saj kmečkega otroka ne zebe, on je docela utrjen!«

Kako bo urtjen, ko je presedel vse zime, dokler mu ni trebalo v šolo, doma na gorki peči.

Ali mraz bi laže prenašali, ko bi jim bil pred odhodom dobro podprt želodček. V naših goricah je ljudstvo borno. Vsak bajtar ima le košček vinograda, ki ga obdeluje v trudu in znoju.

Kadar je dobra letina, proda vino in kupi za izkupiček krompirja in nekaj žita, ki je pa le za praznike. Zjutraj skuha mati v oblicah krompir, otrok dobi za zajtrk par krompirjev in je odpravljen. Mati, ki je milega srca, ga pokliče včasih na skrivaj v hram, natoči vina rekoč: »Le brž izpij, ti bo gorko po poti!«

Res ne čuti toliko mraza, kar miglja mu vse pred očmi, ko trapa počasi po zamrzlem snegu. V šolo pride bled in truden, najrajši bi se naslonil na klop v topli sobi in bi zaspal. Ko bi le učiteljica ne bila tako strašno sitna. Venomer ga drami ter hoče, naj bi še mislil pri pouku...

Take in enake so zapreke, ki ovirajo šolski obisk po naših kmečkih šolah. Kjer pa ni rednega obiska, je jasno, da so povsem nemogoči dobri uspehi.

Kdaj bo pač boljše v tem oziru pri nas, tako se vprašujemo, a »tega ne pove nobena pratka« če in kdaj »vremena Kranjcem bodo se zjasnila...«

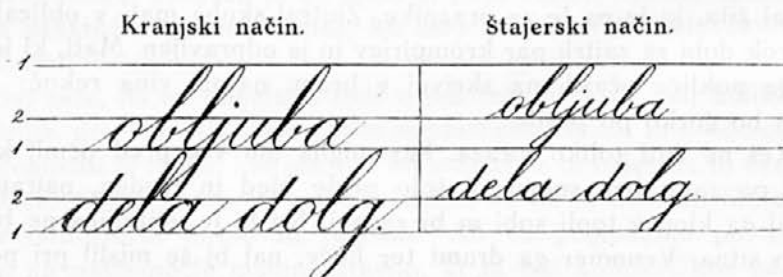
Nekaj o lepomisju.

Kristina Hafner.

Marsikdo hoče iz pisave razbrati zmožnosti in značaj dotičnega, ki piše. Tako pravijo, da tisti, ki počasi misli, tudi počasi piše. Reden človek skrbi tudi, da je vsaka njegova črka napravljena čisto po predpisih in da v vsej pisavi ni nič zanemarjenega. Kontorist dela dostikrat črke, ki so številkam podobne, dočim piše komponist dostikrat tako, da se ne vé, ali so črke ali note. Slikar svojega imena pod sliko navadno ne bo napisal, temveč kolikormožno naslikal. Seveda se bo vsak, ki bi hotel le iz pisave določiti značaj in opravilo pisavca, dostikrat zmotil. Vedno pa napravlja na nas lepa in hitra pisava dober vtis. Da si pa pridobiš lepo pisavo, je treba mnogo vaje, vaje že od zgodnje mladosti dalje. Vsakemu pa seveda ta zmožnost sploh ni dana.

Lepa in hitra pisava se bo razvila vedno le iz pravilne pisave. Dosti je otrok, ki menjajo pod vsakim učiteljem tudi svojo pisavo. Neobhodno potrebno bi torej bilo, da se vpeljejo na vsaki šoli določene oblike črk, katerih se mora držati potem vsak učitelj na dotični šoli. Seveda se dovolita v višjih razredih navadno dve obliki, ki jih smejo učenci rabiti.

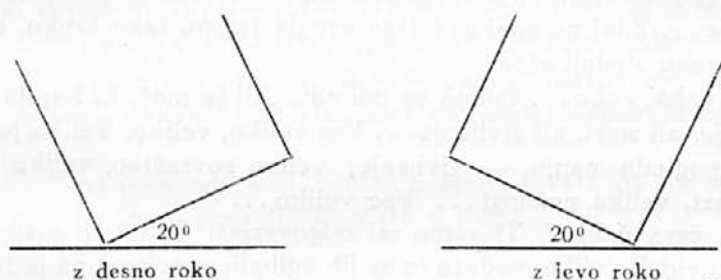
Veliko važnost pri razvoju pisave imajo tudi zvezki. V rabo so prišli sedaj zvezki z lineaturo takozvanega dvočrtnega sistema, oziroma s pravitakimi podkladki. Ta sistem služi kot prehodna stopnja iz tročrtnje lineature na enočrtno. Zanimivo pa je, da pišejo štajerski šolarčki v to lineaturo popolnoma drugače kot kranjski. Štajerci pišejo v široki, Kranjci pa v ozki prostor. Štajerski učitelj hoče doseči prehod na enočrtni sistem s tem, da navadi svoje učence na to, da pišejo spodnjo dolžino prve vrste in zgornjo dolžino druge vrste enako veliki. Vsaka zavzema polovico prostora med črtama. Na Kranjskem pa navajajo učence, da pišejo spodnjo in zgornjo dolžino prav do vrste. Paziti pa morajo pri tem, da se zgornja dolžina vedno izogne spodnji dolžini, n. pr.:

Ko začnejo pisati otroci na enočrtno lineaturo, odpade na Kranjskem črta št. 2, na Štajerskem pa št. 1. Tudi rabijo na Kranjskem to lineaturo že v tretjem šolskem letu, medtem ko jo na Štajerskem navadno šele v četrtem ali petem šolskem letu. Seveda je pa tudi uspeh, ki ga dobi vsak teh dveh učiteljev, različen. Na Kranjskem se pred vsem skrbi, da pišejo otroci izrazito in odločno. Zvezki pa pri vsem učiteljevem trudu dosti-

krat ne izgledajo čedno. Na Štajerskem pa bo dosegel učitelj ne tako izrazito pisavo, zato pa so zvezki navadno tem bolj čedni. Kateri način je torej boljši?

Vojska je vir vsega. Tudi na polju lepopisja nam je že prinesla neko novost. V nekaterih bolnišnicah so se namreč ustanovili že posebni oddelki, kjer se invalidi, katerim manjka desne roke, vadijo v pisanju z levo. Sicer pa to pravzaprav ni nič novega. Pri vseh starih narodih je bila leva roka vedno v čisljih in ni igrala tako žalostne vloge pastorka kot dandanes. Tako tudi najdemo, da so stari narodi, kot Feničani, Asirci itd., pisali z levo roko. Pisali so črke oziroma znamenja ločena drugo od drugega, vsako zase. Dandanes je pisanje z levo roko otežkočeno s tem, da pišemo črke v nepretrgani vrsti v besedo in posebno tudi še s tem, da ima pisava desno lego, medtem ko nam leva roka piše nehote tako, da so črke obrnjene proti levi strani. Pa tudi temu lahko odpomoremo. Glavno vlogo igra tu lega zvezka oziroma lista, na katerega pišemo. Pri navadni pisavi leži najbliže našemu trupu spodnji levi rob zvezka, tako da tvori spodnji zvezkov rob na desno odprt kot z miznim robom. Če pa hočemo pisati z levo roko, obrnimo zvezek tako, da je spodnji desni rob zvezka najbliže našemu trupu, da tvori torej spodnji zvezkov rob z miznim robom na levo odprt kot 20° – 30° .

Peresnik ohrani navadno lego. Nekaj težav delajo tudi zaokrožki pri latinskih črkah. Zato se pride preje v vajo, če se prično pisati izprva nemške črke, nato šele latinske.

Benjamin Franklin je nekaj spisal na vse starše, učitelje, sploh vse vzgojitelje ganljiv oklic, v katerem jih v imenu leve roke prosi, naj tudi isti posvečajo pri vzgoji vsaj nekaj skrbi. Klic je v tedanjih časih ostal glas vpijočega v puščavi. Dandanes pa so se ga ljudje zopet spomnili, ker je posegla vmes vojska s svojo železno roko. Mogoče dobe kdaj po vojski tudi šole navodila, da vzgajajo pri otrocih tudi levo roko. Kdor pa ima veselje, pa lahko že sedaj poizkusi, da piše enkrat z otroki z levo roko. Stvar ni težka. Jaz sem enkrat poizkusila. Koncem ure je bila pisava že popolnoma čitljiva. Da bi to ponavljala 50 ur, se pisava ne bi dosti razločevala od one z desno roko.

Rdeče pismo.

(Rud. Pečjak).

Bojišče, 28. novembra 1915.

I.

Ležimo v strelskem jarku — vsi enako, vsi enaki, na vseh obrazih ena poteza, ena misel. Bledi obrazi jo govore. Resnica, kako si lepa in velika! Danes si menda prvič sama med nami. Srce je dosti močno, da jo občuti popolnoma; razum dosti krepak, da jo spozna in si jo šepeče. Med nami si sama, in daleč, daleč smo tisti, ki smo bili poprej.

Jaz pa mislim na svojo mladost, na svojo vzgojo in vzgojo tisočerih. Srce govori brez bojazni, brez strahu...

II.

Mimo nas gre par Bošnjakov. Na debelem bukovem drogu nesejo nekaj privezanega.

»Kamo, braći?« vprašam.

»Včeraj je prišel; nesemo ga v dolino, naj tam počiva.« Težko sopejo; pot je dolga in strma. Hudo je. Pa naj vsaj doli počiva med svojimi. Za njimi se vije snežena steza ordečena od krvavih kapelj. Pred nami leže po skalah čudno zviti, nepokopani italijanski mrtveci. Strašne črke pišejo njihovi udje... Zdaj pa zdaj zažvižga krogla tanko, tako tanko, da zatrepče v človeku slednji atom.

Srce čaka, čaka... Čudno se mu zdi. Ali je moč, ki kaplja vanj; ali je spoznanje, ali smrt, ali življenje... Vse veliko, veliko. Velika je ta smrt, veliko v pogledu nanjo — življenje; veliko sovraštvo, velika ljubezen, velika strast, velika nežnost... Vse veliko...

Srce, česa čakaš? Ti samo mi odgovarjaš: Bili smo majhni ljudje. Morda smo videli velike madeže in se jih ogibali; vseokrog pa je bilo polno prahu, vse vsakdanje, vse majhno... Tukaj vse jasno, prahu nikjer.

Da bi se očistilo ozračje povsod! Mladina! Nate mislim, ko ustnice šepečejo: — vse veliko!

III.

Tudi na vas mislim v teh časih kot nikoli poprej, vi moji odgojitelji. Redki ste bili kot meteori, nebo pa je bilo oblačno. Sedaj je jasno nebo, vse zvezdnato... Vsaka vaša kretnja, vsak vaš pogled zbuja sedaj v meni dejanje. Da, da; tukaj ste. Vaši resni, misleči obrazi me zro in govore: Vzgajali smo te za življenje, ki je kruto in trdo; za resnico, ki je ovita s trnjem in poškopljena s krvjo.

Nocoj čuti srce vso veličino svetlih vzorov, ko po vseh skritih kotic-kih išče moči, ko se z vso silo oklepa idej — čistih in jasnih, brez vsakdanje primesi in umazanosti.

Življenje! Še te nismo dosti cenili; živeli smo, ko nismo živeli!

Vzgoja, vzgoja! Preredki ste bili meteori in še so nas učili mnogi in mnogi — sovražiti vas.

IV.

Smrt sadi rdeče rože . . . Koraki so težki in odločni, V zemljo zakopavajo tragedije, iz nje rastejo grobovi, iz nje raste sila življenja.

Ti bela dvonadstropna hiša, kjer sem služboval; — nocoj si mi pri srcu, ko zrem vsenaokrog grobove.

Koraki so težki in odločni; misli težke in jasne. Pridejo naj novi, močni ljudje, močni do sebe.

Smrt sadi rdeče rože!

V.

Majhna si, domovina, a velika si. Veliko zahtevaš sedaj; zahtevaj i vbodoče: velikih ljudi. Slovenski šolnik, ubog in reven, morda se zjasni tudi nad teboj.

Kako zapoveduj in prepoveduj.¹

Prelepih uspehov doseže v najtežavnejših okoliščinah, kdor zna prav ukazovati. In to nele n. pr. na bojišču in na vladarskem prestolu ali pri gospodarstvu, kjer je opravek zgolj z razumnimi ljudmi — tudi v tistem družinskem krogu, med negodnimi otroci, pri vzgoji, v šoli.

Česa si pač starši pri vzgoji bolj želijo kot radovoljne in točne pokorščine otrok? Ubogljivost je duša vzgoji. Ubogljivost, voljno in vztrajno, pa utemelji in podpre v otrokovi duši le modro ukazovanje. Upornost in gnev pa neumno ukazovanje. Ukazuješ pa, kadar zapoveduješ in prepoveduješ.

Kako torej prav zapovedovati in prepovedovati, da ne prideš vzgojitelj pri tem mučnem opravku iz blata v lužo?

Pomni to:

Zapoveduj in prepoveduj zmeraj p o p a m e t i. Boljše bi rekli: p o v e s t i. Nikdar kaj pregrešnega ne vevaj otroku pod nobenim izgovorom; nikdar kaj zapovedanega ne prepoveduj, če ni prav važnega vzroka. Krščanski vzgojitelj! Boga je treba bolj slušati kot ljudi (Dej. 5, 29). Vedi, da to velja tudi za otroka. In ti si namestnik božji otroku, oskrbnik lastnine božje, — ali smeš kaj zapovedovati ali prepovedovati otroku, kar Bogu ni všeč? Da bi šel otrok krast, da ne bi smel k sv. zakramentom, da naj bi se zlagal? Bog obvari: tega ali podobnega zapovedati, oziroma prepovedati, nimaš pravice. Segal bi v pravice božje. In še sam-sebi bi kršil čast in veljavo!

Da bo pa tvoje ukazovanje p o p a m e t i, tudi ne smeš zapovedovati ali prepovedovati otrokom, kar jim je zelo težavno ali celo nemogoče storiti ali opustiti. »V eni uri se mi imaš naučiti vso to stran,« pokažeš otroku katekizem in potem šibo za ogledalom, »drugače — —!« Otrok morda poizkusi — če je še dober — a vidi, da ne gre. V eni uri nemogoče. Srce se mu krči, obupuje, srd se mu vnema. Ali pa se uči

¹ Glej: Jožef Volc »Vzgoja otrok v kršč. družini« — Bogoljub (1915, št. 11).

površno, na videz, za silo. In ti, ko se vrneš čez uro, kaj boš storil? Robantil, zmerjal, tepel? Ali odnehal? Skoro bolj prav boš storil, če boš odnehal. Toda otrok se bo zavedel, da je zmagal on, in da si ti propadel s svojim ukazom. In komu bo to v korist? Ne tebi, ne onemu. Škof Slomšek nekje pravijo: »Neubogljive in nepokorne otroke izrediš, ako jih za vsako delo poprosiš; ako jim ukažeš, pa jih pustiš, akoravno ne storijo, kar si rekel; če jim s kaznijo žugaš, pa jih potem ne kaznuješ; ako se daš pregovoriti, da ne dopolnijo, kar jim rečeš.« Zato prej premisli, preden ukažeš, dragi vzgojitelj, ali otrok more, kar ti hočeš. Čim večkrat se boš namreč zaletel z nepremišljenim ukazom, tem težje boš drugič dosegel, kar boš hotel. Voljna pokorščina je le sad modrega ukazovanja.

To pa tudi povemo: Paziti morajo starši, da se jim morda obzirnost ne izprevrže v mehkuženje, da bi se jim namreč otroci preveč smilili, pa bi si jim ne upali ukazati nič neprijetnega, težavnega, češ, naš je preslaboten, naša je prenežna, da bi se jima nakladalo ali odrekalo to in ono. Le lepo po sredi med slepo ljubeznijo in brezobzirnostjo, pa bo prav! Otrok ni ne iz jekla, da bi se kovalo na njem, pa tudi ne iz tako fine mckice, da bi se pod vsako težo sesedel.

Drugo: vidi naj se na vsem tvojem govorjenju in vedenju, krščanski vzgojitelj, da zapoveduješ in prepoveduješ otroku iz skrbljivosti, iz dobrohotnosti, iz ljubezni — iz blage volje, ne pa iz sitnosti, nagajivosti ali celo iz sovražnosti. Otroci naj bodo uverjeni nad vsak dvom, da jim ukazuješ le zato, ker presodiš, da je tako zanje prav in dobro. Potem bodo tudi radi ubogali; tudi otrok ponavadi ni toliko lahkomišljen, da bi tiščal v lastno nesrečo. Zapoveduj in prepoveduj torej prijazno, ne pa zadirčno, zmerjaje in ropotaje. Pokorščino treba otroku polajšati, omiliti, da bo ubogal iz ljubezni. To je potem šele popolna pokorščina, popoln uspeh zapovedi ali prepovedi. Otrok, ki uboga iz ljubezni, tudi naskrivem očetovih in materinih ukazov ne pozabi.

Ali, kako je včasih med nami? Ti moj Bog, čisto drugače, čisto narobe. Nekateri učitelj ni nikoli prijaznega obraza, kadar zapoveduje. Osoren, mrk, trd, vedno na udarec pripravljen. Marsikatera učiteljica zapoveduje ali prepoveduje sploh le takrat, kadar je razburjena, nasajena, nervozna. Še celo tako daleč se včasih izpozabita, da ukazujeta z vragom, zlodjem, hudičem. To bi ne smelo biti niti takrat ne, kadar treba zoper obotavljanje malo bolj ostre besede. V zdravila nikarte mešati strupa!

Zelo važno je pri ukazovanju tudi to: Zapoveduj in prepoveduj otrokom kratko in jasno! Le dolgih pridig nikar! Če veliš nakratko pa dosti razumljivo, ima ukaz moč in se oprime duše kakor dogodek, ki privrši iznenada. Tudi ima kratko in odločno ukazovanje to dobro, da že naprej onemogoči vse mogoče izgovore. Dolgovezno ukazovanje se pa zdi, kakor bi otroka prosil ali pa sam šele cincal, ali je prav, ali ne, kar si ukazal. Le pogledjte božje zapovedi, kako nakratko pa odločno zapovedujejo in prepovedujejo! — Ko je klical Bog predse mladega Samuela, ga je pozval samo s kratkima besedama: »Samuel, Samuel!« — Gotovo je znal modro ukazovati tudi oni paganski stotnik, ki je prišel h Gospodu,

prosit zdravja svojemu bolnemu hlapcu. Rekel je Jezusu: »Imam pod seboj vojščake in rečem temu: Idi, in gre! in onemu: Pridi, in pride; in svojemu služabniku: Stôri to, in stori.« (Mat. 8, 9.)

Tako naj ukazujejo kratko in jasno tudi starši. Oblast ne pozna dolgovoznega govoričenja. Saj ni treba, da bi morali biti pri ukazovanju preveč vojaški, nedostopni; toda ukazuje naj se z neko dostojanstveno resnobo. Le toliko besedi, kolikor jih je treba, da otrok ume, kaj mu je storiti ali opustiti. »Pusti to! — Spat zdaj! — Na delo! — Knjiže v kraj! — Molit! — Prosi! — V šolo! — Domov! — Tistega ne! — To Boğa žali! — To je greh! — Ne dovolim!« To je jedrnato ukazovanje, ki ne pozna izvinkov in stranpoti. Pri tem pa ni potreba, da bi se vzgojitelj grdo držal kot huda ura; ne, za vsakim ukazom spet mila beseda in prijazen obraz, da se srce srcu ne zapre. Tudi ni nič napačnega, če se odraslim otrokom pojasni pozneje, ko je enkrat ukaz že izvršen, z a k a j je bila ta in ona zapoved ali prepoved opravičena in umestna. Dokler se pa ukazuje, pa le nič blebetavosti in mešetarjenja! »Veliko besedi pri ukazovanju je kakor vodena polivka na dobro pečenko,« — pravi moder izrek.

Nadalje to: Kar zapoveš ali prepoveš premišljeno, naj obvelja n e p r e k l i c n o !

Pajkova Marjetka ni hotela zjutraj pravočasno vstati, da spiše nalogo. Šla je brez spisane naloge v šolo. Bila je zaprta ter je prišla šele ob eni domov. Ob štirih je pa poprosila mater kakor ponavadi: »Mama, kofetka!«

»Danes nič!« jo zavrne mati. »Kadar boš zaprta, nikoli nič!«

»Oh, mama,« zaihti deklič, »saj vem, da me samo dražite. Še vsakokrat ste mi ga dali, čeprav ste rekli, da mi ga ne boste. Oh, mama —!«

Tako je pri vzgoji, kjer starši samo ukazujejo, na izpolnitev pa nič ne pazijo ali malo drže.

Seveda moramo spet poudariti: p r e m i š l j e n i ukaz. Kdor prepoveduje ali zapoveduje le po svoji strasti, nima pravice zahtevati pokorščine, tudi od otroka ne. Podlaga ukazovanju je ta: Starši imajo misliti namesto otrók, presojati namesto otrók, odločevati v imenu otrók. Kdor pa ukazuje tjavendan, brez premisleka in brezobzirno, še za živinskega pastirja ni dober, kamo-li za vzgojitelja!

Včasih se pa vendar nakreti, da mora vzgojitelj preklicati premišljen in moder ukaz. Na primer: če ga je kako naključje zapeljalo v napačno presodbo; če nenadoma nastanejo velike ovire za izvršitev ukaza; če je drugi zakonski ali katehet ali učitelj že prej drugače ukazal; če obeta preklic ukaza večjo korist kot pa njega izpolnitev itd. V takem slučaju naj se izvrši preklic dostojanstveno, brez opravičevanja in poniževanja. Dobro pa je, če otroku poveš vzrok, zakaj ne zahtevaš več izpolnitve ukaza.

Toda taki primerljaji so pri premišljenem vzgojitelju le izjeme. Nasploh veljaj pravilo: Kar je ukazano, je ukazano! Ne odnehati za vsak nič od teğa, kar je enkrat zapovedano ali prepovedano! Tudi čez dva dni ne, tudi čez mesec, čez leto in dan ne... Kar je enkrat ukazano, mora

obveljati za zmeraj in vedno, če ni zoper tehten vzrok. »Ne nohtov griziti; ne sadja klatiti; ne živine pretepati; moliti zjutraj, pred jedjo in po jedi; vljudno pozdraviti ob prihodu in odhodu; na prvo besedo ubogati...«, to in tako se pove enkrat, dvakrat, če treba, tudi večkrat. Toda odnehati se ne sme, da bi čez teden več ne veljalo, kar se je zaukazalo. So namreč premehki in nepočakljivi vzgojitelji, ki precej obupajo, če ne zaleže pri otroku prvih pet, šest ukazov, pa tarnajo: »Saj nobena beseda nič ne pomaža. Kdo bo zmeraj učil in pridigoval?« Pa rajši začno s sladkimi prošnjami in obljubami: »Kajne, Ivanka, da boš; ti bom pa cukerčka dala; le ubogaj Jožek, le; le pridno se učite, vam bo pa Miklavž prinesel...« in podobno. Tako mešetarjenje ni nikaka vzgoja. To je potuha otrokovi trmi. Otrok, ki je količkaj pravilno vzgojevan, vé, da ima pri ukazih na izbiro samo dvoje: ali da uboga, ali pa, da ga tepe nadloga.

Končno še to: Ne zapoveduj in prepoveduj p r e v e č ! Je najti vzgojiteljev, ki so venomer nad otrokom. Od zgodnjega jutra do pozne noči: sólo javkanje in godrnjanje, ukazovanje in priiganjanje, da otrok že ne more več vedeti, kaj mu je naročeno. Ukaz pobija ukaz. Otroka zbega, zmeša, otopi, da se ga končno ne prime več ne dobra, ne huda. Slomšek pravi takole: »Mlačni in leni vzrastejo otroci, ako jim naložiš preveč naenkrat; ako neprestano nad njimi regljaš in jih kregaš; če jim nič ne rečeš, dasiravno ne storijo, kar so dolžni.« Kakor drugod, bo pač tudi tukaj veljal rek: Preveč še s kruhom ni dobro. Čim več zapovedi in prepovedi, tem več bo tudi prestopkov — pri najboljših otrocih. Saj je še Bog, najsvetejši in najpravičnejši, dal vesoljnemu človeštvu vseh časov in krajev le deset zapovedi; in sveta Cerkev, najskrbljivejša duhovna mati, spet le prav malo. Zato rajši manj ukazov, pa na tiste večjo pozornost, ali so se izpolnili.

No, pa pri malih naj še bo malo več zapovedovanja in prepovedovanja, ko je treba nadzorovati vsak njih korak in voditi skoro vsako njihovo opravilo; toda pri večjih pa že mora ukazovanje tem bolj ponehavati, čim bolj otroci izpodraščajo. Mladič in dekle morata znati pri svojih petnajstih, šestnajstih letih že tudi sama kaj pravega izbrati, če sta bila dobro odgojevana. Saj to je ravno cilj vzgoje, da se otrok iz l a s t n e g a n a g i b a odloči za dobro in zavrne hudo.

Katehetsko gibanje.

Pri sestanku katehetov dne 1. decembra so bili v pretresu dopisi in želje raznih vnanjih gg. katehetov, ki se tičejo spovednih in obhajilnih molitev. Č. g. Anton Plevnik, kaplan v Zrečah na Štajerskem, je še lani poslal pisemce s prošnjo, naj bi se oskrbelo kratko tiskano

navodilo za celotno spovedno pobožnost prvospovedancev. Za vzorec je priložil en nemški izvod »Beichtandacht für Kinder«, ki ima na prvi strani kronano glavo Jezusovo; druga vsebina je pa podobna, kakor na naših slovenskih lističih; pridejano je le še kratko izpraševanje vesti.

Katehet Plevnik je še pristavil: »Raz-

logov, da je ta stvar potrebna, mi menda ni treba navajati . . . Glavni izmed njih se meni zdi ta-le, ker otroci dosedaj še nimajo primernege 'ogledala vesti' . . . Ogledalo vesti je otrokom prva moralna ter jim pomaga, da se pravilno obtožijo; zato pa mora biti pravilno formulirano . . .« itd.

Slovenski lističi z navodilom za spoved g. dopisniku niso bili še znani, zato se mu je pa zdela zgorajšnja prošnja umestna. Na naših listih z naslovom »Spoved« so zgolj spovedne molitve z novo formulo za kes; saj prav radi poslednjega smo jih bili vsled večkratne prošnje privedili. Zdaj bodo pač skoraj odveč, ker je isto kratko navodilo sprejeto tudi v katekizem in tudi v »šolski molitvenik«. Za izpraševanje vesti po navodilu »ogledala vesti« se pa gg. katehetje nikdar niso prav ogrevali in so se tudi pri zadnjem sestanku izrazili v istem zmislu. Prvospovedanci si namreč ne znajo s takimi vprašanji pomagati, ako katehet sam z njimi pri pouku ali vsaj pred spovedjo ne izpraša vesti. Morda so nekateri gg. katehetje drugih misli, kakor se tudi nekaterim zdi neumestno, da so na lističih z novo formulo za kesanje tudi mala vmesna navodila za spovedovanje, češ, da se potem otroci vsega nauče, dasi se opazke ločijo od molitvic po drobnem tisku. Pri malih je pač veliko ali pa vse odvisno od tega, kako in koliko jih katehet pouči. Pri takih je treba vsako stvarco večkrat povedati in natanko razložiti.

S tem je nekako bilo rešeno vprašanje radi listov s spovednimi molitvami. S to stvarjo se peča tudi dopis škocijanskega župnika, ki se je pri sestanku prečital. Objavimo ga, ker priča, kako je prešlo zanimanje za katehetsko stvar tudi med naše tovariše na deželi, in ker nam je na tem, da bi o istem vprašanju čuli še druge sodbe.

Formular za spoved. V zadnji številki »Slovenskega Učitelja« nekdo pod naslovom »Že imamo . . .« med katehetskimi beležkami po pravici hvali novo formulo za kes kot enostavno in popolno. Boljšo bo težko kdo sestavil. Toda formular, ki se dobi tiskan na majhnih lističih z naslovom »Spoved«, je pa — po moji sodbi — pogrešen. Predlagam:

1. Naj se v prihodnje tiska samo to, kar otrok pri spovedi govori, ne pa tudi, kar mora storiti. Ta droben tisek samo moti.

Če pustiš odraslim spovedancem moliti celo očitno spoved, prav mnogi vmes tudi izgovore besede »tu se pove kdaj«. Dokaz, da ali ne mislijo ali ne razumejo.

Ravnotako je pri otrocih. Ne samo debelo tiskano se nauče, ampak tudi drobno. Potem se pa takole spovedujejo: Danes sem prvič pri spovedi . . . In to ne le pri prvi spovedi, ampak tudi pri nadaljnih. Nekateri že hodijo tri leta k spovedi in še več, pa so še vedno prvič pri spovedi. Drugi pa štejejo: Danes sem prvič, drugič . . ., desetič . . . pri spovedi. Zopet drugi se poprimajo druge besede in pravijo: Danes sem zadnjikrat pri spovedi. Človek ne ve, ali bi se smejal ali jezil; resnica je, da se celo učenci najboljših katehetov tako spovedujejo. Kdo je tega kriv? Nepotrebna navlaka v formularu. Naj se v bodoče tiska navodilo, če je že res neobhodno potrebno, pod črto v informacijo katehetom, ne pa učencem. Besede »Danes sem prvič pri spovedi« naj se pa kar izpuste. Tudi katehetu otrok za prvo spoved teh besed ni treba učiti. Saj vendar vsi spovedniki menda vedo, da so otroci prvič pri spovedi.¹ Čemu naj bi otrok še enkrat nepotrebno ponavljal, ko je vendar le za enkrat? Najboljše je, da opravljajo učenci iste šole in istega kateheta prvo spoved in poznejše šolske spovedi skupaj v eni in isti cerkvi. Dobi naj se več spovednikov, pa tudi katehet sam naj stopi v spovednico, da spozna svoje pomanjkljivosti pri pouku, tudi tovariši-spovedniki naj mu povedo svoje mnenje. Navadno je, da gredo otroci prav radi k spovedi k svojemu katehetu, če si le zna s svojim nastopom pridobiti zaupanje pri njih. Seveda morajo tudi spovedniki v zmislu katehetovega pouka delovati v spovednici. Potrebno je torej ne le katehetom, ampak vsem duhovnikom, da se resno zanimajo za napredujoče gibanje o kateheta in pedagogiki.

2. Naj se vendar enkrat določi, da se moli kes med odvezo. V sedanjih ča-

¹ V Ljubljani so razmere drugačne. Op. uredništva.

sih, ko je toliko spovedovanja, tudi v spovednici ne kaže tratiti nepotrebno časa. Res, da se mora kes obuditi pred spovedjo ali vsaj pred odvezo, toda zato naj katehet in spovednik drugače poskrbita. Katehet naj pred vsako skupno šolsko spovedjo, zlasti pred prvo, sam pripravi otroke na vreden prejem zakramenta sv. pokore. Pelje naj jih pred oltar (če se to godi v isti cerkvi, je prav lahko, truda malo, a uspeh velik); tam naj zmoli z njimi pripravljavo molitev, opozori naj jih na izpraševanje vesti, počaka naj, da si natihoma vest izprašajo, potem naj jim pa s par besedami obudi kes in trdni sklep v srcu, nazadnje naj vsi skupaj glasno izmolijo kes, nato naj jih šele pelje k spovednicam in tam še potrebno pouči. Po spovedi naj jih prepusti samim sebi; seveda jih mora opozoriti na zahvalo in pokoro. Če je veliko otrok, naj ne kliče vseh ob isti uri k spovedi, ampak sukcesivno vsako uro gotovo število, morda dečke posebej, deklice zopet posebej, a vselej naj jih zopet pripravi. V petih minutah je priprava lahko končana, še poprej. Če je še več otrok, naj določi spoved za različne razrede ob različnih dnevih. Otroka ne kaže predolgo zadrževati v cerkvi, da se mu ista priljubi, ne pristudi. Spovednik pa mora poleg opominov in zdravil, predno dá pokoro, skušati obuditi v otroku pravi nadnaravni kes, da potem lahko spovedanec moli kes, ko spovednik delj odvezo. Tako se faktično tudi vsepovsod prakticira, a v navodilu pa še vedno stoji, naj se koj po spovedi grehov obudi kes, predno spovednik dá nauke in pokoro.

K a r e l Č u k ,

župnik v Škocijanu pri Mokronogu.

. . .

Dobili smo še en pismen nasvet, ki se pa nanaša na obhajilne molitve. Tudi o tem je bil razgovor pri sestanku. Glasi se:

Dragi g. urednik! Če še nihče ni povedal, Vam povem jaz, da imamo kateheti na deželi prijetno dolžnost, voditi otroke k prvi spovedi in prvemu sv. obhajilu, še preden znajo toliko brati, da bi zmagovali kake tiskane molitvice.

Zato je naša dolžnost skrbeti za to, da bodo otroci na pamet znali spovedne in obhajilne molitvice.

V maloštevilnih urah šolskega pouka jih teh sami ne moremo naučiti, ako nam ne pomagajo doma. Zato bi bilo po moji sodbi zelo praktično, ko bi se otrokom, ko jih pripravljamo na sv. zakramente, izročili dve podobici. Spovedna bi imela zadaj natisnjeno: (Sledi isto, kar je na tiskanih lističih z naslovom »Spoved«).

Obhajilna bi bila večja, ali še bolj dvokrila. (Slede kratke molitve. Molitev pred obhajilom je po vsebini podobna duhovnemu obhajilu; po obhajilu je po kratki zahvali privzeta prošnja »Duša Kristusova — posveti me...« etc.)

»Če bodo otroci poleg znanih molitvic: Oče naš, Češčena Marija, O presladko Srce Jezusovo, O Gospa moja..., Sveti angel..., znali na pamet tudi navedene molitvice za spoved in sv. obhajilo, bodo lahko brez molitvenikov lepo prejemale najsv. Zakrament in prihajali k mizi Gospodovi brez nas izvun skupnih sv. obhajil. Drugače je pa misel na pogostno in vsakdanje obhajilo otrok, ki ne znajo brati, neizpeljiva. Misel, da bi se otrok pri sv. obhajilu brez formul, ki jih zna na pamet, lepo pogovarjal z Jezusom, je v lepih zgodbicah lepa, med našimi kmečkimi otroki pa v praksi neizpeljiva. — Kaj pa pravijo drugi kateheti na to?«

T o m a ž T a v č a r , katehet, Čemšenik.

. . .

Končni sklep naše konference se je glasil: Počakajmo, da čujemo še druge glasove! Društvo slov. katehetov bi že ustreglo in založilo take podobice, če bi se splošno želelo. Vendar je pa prevladalo mnenje, da je bolje, če je manj takih posebnosti in manj lističev. Poudarjalo se je, da naj se pri otrocih, ki znajo za silo že brati, uporablja šolski molitvenik, saj je bilo dosti truda, da smo ga vpeljali kot nekako obligatno knjižico. Če še kaj primanjkuje, se bo izpopolnil. Otrokom, ki še ne morejo brati, bi pomagal katehet, da naprej moli v njihovem imenu. Ko je skupno sv. obhajilo šolskih otrok, pa malih itak

ne more ločiti. Za pogostno obhajilo malih »analfabetov« bi podobice s primernimi in umljivimi kratkimi molitvicami že utegnile biti umestne. Vendar bi radi slišali še kako sodbo.

Podobno so se udeleženci izrekli tudi o predlogu g. kateheta L. u. d. e. d. e. r. h. a. s. a., ki želi, da bi dobili otroci, ki radi prihajajo večkrat k sv. obhajilu, v ta namen različne pripravljalne in zahvalne molitve. Predlaga, da bi bilo dobro, ko bi se dale kratke molitve (priprava in zahvala) iz katekizma Pija X. natisniti na posebne liste in razdelile med otroke, češ »da dan na dan isto postane vsakdanje in dolgočasno«.

K temu se je še pripomnilo, da se tudi druge molitve (rožnivenec, očenaš, jutranja molitev in dr.) ponavljajo, pa so vendarle vedno lepe in se jih ne naveličamo. Izprememba res mika in se že tudi priporoča. Toda kar je potrebnega, naj se sprejme v mašno knjižico, ki naj bo otrokom obrednik in molitvenik. Zato s takimi posebnostmi ne kaže izpodrivati molitvenika. Društvo bi tudi v tem oziru ustreglo, če bi se zahtevalo. Morda se bo še kdo oglasil v tej zadevi.

Vzgoja in družba dijakov. V zadnji številki našega lista (str. 150) je strnjениh nekaj trditev, ki so imele v zvezi drugo lice. Glavna misel je vredna, da jo sliši tudi javnost. Če je misel prava, se po njej ravnajmo; če je napačna, jo zavrnite.

Kanonik Nadrah je lepo in opravičeno poudarjal, da je treba dijaštvu izven šole dobre družbe. Toda jasnosti ni, kdo naj jo preskrbi. Katehet sam je ne more. Ne le, da je to fizično nemogoče, njegova družčina bi tudi ne mogla nadomestiti vse okolice, s katero je dijak naravno zezvan. Katehet naj predvsem vestno skrbi, da bo popolnoma izpolnil svojo dolžnost, in ta je: **v z g a j a t i z a B o g a.** Če to zanemari, je vse drugo delovanje ničevno. Najgloblje zlo naših razmer je prav to, da nekateri poklicani ljudje s prečudno »delavnostjo« izgreše glavni cilj, pa iščejo zunanjih uspehov. Taki uspehi so za resnično blaginjo brez vrednosti in tudi stranki se ob svojem času izprevržejo v pogubo. Ali nimamo že dovolj skušenj? Kdor ne zbira s Kristusom, ta raztresa. Kdor se ne zaveda,

da je najvišja blaginja na zemlji življenje v soglasju z božjo voljo, ne more vplivati dobro. Če bomo pa morda manj »delovali«, pa več storili s tem, da bomo izvrševali svoje prave dolžnosti, ki jih res naklada sam Bog, bo tudi vprašanje dijaške družbe bolje rešeno.

V teh mislih je izrečena tudi že sodba o pričakovani vojaški odgoji: vse je odvisno od tega, če bo v soglasju z božjo voljo.

Dr. Pečjak.

Razpis nagrad — za posamezne odlomke katekizma. Dunajsko katehetsko društvo je večkrat že razpravljalo o vprašanju, kako bi se s pridom in v soglasju s katehetskim napredkom mogel preurediti in prenoviti naš katekizem. Uredništvo lista »Chr. päd. Blätter« je mnenja, naj bi se v zmislu raznih tozadevnih razprav, objavljenih v označenem organu, sestavili enotni odlomki katekizma, ki bi mnogo pripomogli, da bi se pereče vprašanje novega katekizma spravilo na ugoden tir in bi se delo vsaj pričelo. — Nagradi sta dve, in sicer prva 50 K, druga 25 K. Ta honorar je sicer malenkosten, vendar pa kaže Dunajsko katehetsko društvo, oziroma uredništvo katehetskega glasila dobro voljo, da bi se ta stvar čimpreje uresničila, ali vsaj pospešila.

Izdelek (v nemškem jeziku) naj bi se poslal — najkasneje do 15. februarja 1916 — uredništvu zgoraj imenovanega lista na Dunaju.

Morda bi na ta način tudi pri nas zbudili večje zanimanje za izpeljavo in izgotovitev nove katekizmove knjige.

Katehetske beležke.

Na ljubljanski višji realki je prevzel začasno poučevanje in katehetsko delo goriški gimnazijski katehet profesor Ivan Tabaj; prevzel je ure, ki jih je imel sedanji nadzornik dr. M. Opeka.

† **P. Jakob Linden.** Dne 4. novembra je umrl v Aachenu znani katehetski pisatelj jezuit Jakob Linden, ki se je zadnji čas zlasti trudil, da bi se ustvaril zgleden in splošno uporaben notni katekizem. Predelal je in oskrbel novo izdajo Deharbovega katekizma. Pokazal je veliko umevanje in spretnost v formuliranju katekizmovih vprašanj in odgo-

vorov; njegov katekizem znači velik napredek na tem polju, dasi ni dosegel splošnega priznanja. Nekateri, osobito Monakovci, so trdili, da je umrla učejak imel premalo šolske prakse, zato ni mogel vselej vsega prav zadeti. Kljub temu so njegove zasluge za predelavo in izpopolnitev katekizma knjige velike in se bo njegovo ime v zgodovini katehetikov stalno in s častjo imenovalo.

Pokojni je bil rojen 10. maja 1853 v Heimersheimu ob Ahri. L. 1874. je dovršil gimnazijo v Trierju ter bil nato sprejet v jezuitski zavod v Exaeten-u na Holandskem. Za mašnika je bil posvečen l. 1887. v Ditton-Hall na Angleškem. Katehetskemu delovanju je bilo posvečeno skoraj celo njegovo življenje.

Ure za veronauk. K »odgovoru« v št. 11. je zaradi popolnosti še dostaviti:

§ 191 š. i. u. r. »...veljajo predpisi o učnih načrtih, o uredbi in zagotovitvi veronauka in o verskih vajah na javnih ljudskih šolah z mislu primerno tudi za zasebne ljudske šole« — kar so Ciril-Methodove šole.

V 11. številu »Slov. Uč.« navedeni § 135 š. i. u. r. pojasnjujejo natančneje »Durchführungsvorschriften« za štajersko tako:

»Die Kirchenbehörde, mit welcher hinsichtlich der Ansetzung der Religionsstunden das Einvernehmen zu pflegen ist, ist in der Regel das zuständige Pfarramt«. (Do tega pogajanja z župnijskim uradom navadno ne pride, ker sta povečini župnik in kaplan edina. Vendar je pa le možno kako nesporazumljenje in nasprotovanje.)

»Wenn in vereinzelt Fällen ein der Seelsorge angehöriger Religionslehrer verhindert ist, zur festgesetzten Stunde in der Schule zu erscheinen und den Religionsunterricht zu erteilen, dürfen die Schüler nicht aus der Schule entlassen oder sich selbst überlassen werden, sondern es ist jede von dem Katecheten nicht eingehaltene Religionsstunde von dem betreffenden Lehrer der Klasse auszufüllen, dagegen den Wünschen des Religionslehrers wegen Einbringung der ausfallenden Stunden, so weit es möglich ist, Rechnung zu tragen.«

Kako je v tem oziru določeno v Istri, je pač treba pogledati. Svetovati bi bilo,

da si sploh vsak katehet nabavi šolske zakonike: 1. Državni zakon o ljudskih šolah (80 vin); 2. izvršitvene predpise svoje kronovine; 3. šolski red. Vse to naj vsakdo temeljito preštudira, ker tako znanje se vedno potrebuje.

Kadar pa se je katehetu boriti za primerne učne ure in na pomoč klicati pristojno cerkveno oblast, naj pazi, da se pravočasno pobriža. Ko je namreč »urnik« od okr. šolskega sveta že potrjen, je potem za eno leto — *causa finita*.

A. Kovačič.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

»Stoj — Srce Jezusovo je tu!« V »Sendbote« 1914, št. 10, opisuje P. A. Winter S. J., ta-le čudoviti dogodek:

Dne 28. maja (1914) je uničil požar celo skupino hiš v središču mesta Chicago. Ob tej nesreči se je pripetilo nekaj posebnega, kar so vsi časopisi v mestu označili kot nekaj čudežnega. V eni izmed pokončenih hiš je stanoval tudi katoliški Irec J. J. Farrell. Njegovi dve osem- in desetletni hčerki sta napravili poleg postelje oltarček s kipom majniške Kraljice in podobo presvetega Srca Jezusovega. Dočim je vsa hiša popolnoma zgorela in ni ostalo nič drugega nego gole stene, je bila ta sobica popolnoma nedotaknjena. Plameni niso prodrli v notranjščino in snežnobeli kip Marijin niti od dima ni bil prav nič okajen. Kako so se čudili ognjegasci! Odkrili so se in polni spoštovanja stopili iz osmojenih tramov v nepoškodovano sobo...

»Tu notri je svetlo...« Frančiškan P. dr. Rajmund Dreiling pripoveduje v »Köln. Volkszeitung« med drugimi ganljivimi prizori z bojišča tudi to-le: Neki vojak je v vojski izgubil obe oči. Ko ga je pater potolažil, je mirno rekel: »Tu notri v duši pa ni teme; tu je svetlo in jasno, kajti prejel sem ljubega Boga.«

Pestra slika iz vojske. Oče - Tirolec iz spodnje Inske doline je pisal 6. junija 1915 s severnega bojišča:

Draga mi družina! Prejel sem pravkar dopisnico z doma. Veseli me, da name ne pozabite, kajti par vrstic od

ljubih domačih je zame dan sreče in radosti... To je bil moj najlepši trenutek v tem bojnem pohodu. Oltar smo postavili pred cerkev, kajti v cerkvi leže ranjenci, v sredi med njimi »klavnica« (operacijska miza), zunaj na pokopališču pa počiva na stotine naših tovarišev, ki so dobojevali ter šli v večnost po plačilo. R. i. p.! — Polkovna godba je igrala med sv. mašo, nekako dva do tri kilometre proč pa prasketajo puške, grme topovi, kakor bi bil sodni dan. Ne veste, kako pobožno sem molil, da bi nam ljubi Bog dodelil zopet tako zaželjeni mir, da bi ljubi Bog varoval moje drage doma vsake nesreče, in nam naklonil, da bi se še enkrat veseli videli... Pripravljen sem popolnoma, če pride žena s koso, kajti človek tukaj ni nobeno minuto varen. Če pride smrt, imam zavest, da bom prišel tja, kjer se bomo enkrat zopet videli. Dragi moji! Tega, kako je tukaj, si vi doma ne morete predstavljati. Pozdravlja Vas...

Za III. božjo zapoved. »Korrespondenz A. P. S.« 1915, št. 7, navaja ta-le pretresljiv dogodek iz nekega vojnega pisma: Ljubi starši! Kdor še ni znal moliti, se je moral naučiti v vojski s Francozi. V dokaz za to Vam popišem doživljaj z bojišča. Ko smo 7. septembra čepeli v strelskih jarkih pri V..., so Francozi s tako silo streljali s kanoni na nas, da so bili naenkrat vsi jarki polni mrličev. Lahko si mislite, kako smo v tem strašnem položaju molili! Med nami je bil tudi podčastnik... kompanije; sedel je uprav pred poročnikom in lepo

molil. Brezverni poročnik pravi podčastniku, naj že vendar preneha in proč gre. Podčastnik uboga, se odstrani. V istem trenutku pa pribrični granata in odtrga poročniku glavo, dočim se podčastniku ni nič pripetilo.

Pretrsljiva izpreobrnitev. Angleški katoliški listi so objavljali te dni zanimiv slučaj, ki kaže, kako milost božja deluje tudi na krivoverce. Blizu fronte na severnem Francoskem so pripeljali v bolnišnico katoliškega Angleža, ki je zahteval, da se mora takoj spovedati. Ondotni župnik ni razumel angleščine. Naročil je ranjencu po tolmaču, naj obžaluje grehe, ker mu v tem slučaju potem sme dati sv. odvezo. Anglež je pa vztrajal in se hotel na vsak način obtožiti svojih grehov. Povedal jih je po angleško, navzočega častnika je pa prosil, naj pove to spoved duhovniku po francosko. Protestantski častnik je bil vsled ponižnosti in odkritosti umirajočega tako ganjen, da je izrekel željo, da hoče tudi postati katoličan. Duhovnik odgovori: »Jaz vas ne morem tako hitro sprejeti v katoliško Cerkev.« — »Ali bi pa to storili, če bi bil jaz v smrtni nevarnosti?« vpraša anglikanski častnik. — »Seveda,« pravi župnik. — »No torej; jaz moram še danes nazaj v strelski jarek.« Župnik mu da hitro kratko navodilo s pripomnjo, da ga bo pozneje, ko se vrne, temeljiteje poučil. Nato se je častnik slovesno odpovedal dosedanji svoji krivi veri ter bil pogojno krščen. Ves srečen se je nato podal v strelski jarek. Še isti dan mu je granata končala življenje.

Odlikovanje. Njega c. in kr. visokost nadvojvoda Franc Salvator je podelil gospodični Avgusti Mattanović, mestni učiteljici šentjakobske šole v Ljubljani, srebrno častno svetinjo z vojno dekoracijo za marljivo in dolgotrajno sodelovanje v prid ranjenim vojakom.

Smrtna kosa. Umrla je dne 23. nov. v deželni bolnišnici g. Marija Ceper, učiteljica iz Tunjic v kamniškem okraju. — V Ljubljani je zatisnil oči g. Janko Janežič, c. kr. vad-

niški učitelj in bivši c. kr. okrajni šolski nadzornik za kranjski in radoljiški okraj. Pokojni se je odlikoval po lepih uspehih v šoli, in kot nadzornik po izredni skrbljivosti za podložno učiteljstvo.

40letnico službovanja je praznoval učitelj g. Jurij Režek dne 19. novembra.

Bojišče. Trojno odlikovanje — dve srebrni in brončasto svetinjo — je že prejel g. Anton Tušar, učitelj v Vrtovinu na Vipavskem. Boril se je na severnem bojišču; bil je ujet; iz ujetništva je po-

begnil. Sedaj brani rodna tla proti verolomnemu Lahu. — V tretji obsoški bitki je bil ranjen g. Leopold Ažman, učitelj v Sodražici, sedaj rezervni praporščak. Prepeljan je bil v bolnišnico v Kranju, kjer je umrl v petek, dne 19. novembra. Pokojni je bil sin mizarskega mojstra Matije Ažmana. — Odlikovan je bil učitelj mariborskega okraja g. Maksimilijan Viher s srebrno svetinjo 2. reda; obenem je bil povišan za narednika. — Učitelj na mestni deški šoli v Mariboru in rez. poročnik Franc Rus je bil imenovan za nadporočnika ter odlikovan z znakom »Signum laudis«. — Vojaški zaslužni križec 3. reda je dobil stotnik Fr. Cvirn. Odlikovanec je bil prej učitelj.

Provizorično in namestno službovanje: Gdčne. Ana Fuchs, Olga Knez in Josipina Černe — na II. mestni deški šoli v Ljubljani; gdč. M. Chládek — poizk. kand. na slov. dekl. osemrazrednici v Ljubljani; gdčna. Slavica Vencajz na št. jakobski dekl. 8razr. v Ljubljani; gdč. Berta Pišlar — na 8raz. dekl. šoli v Sp. šiški; gdčne. Pavla Mohar, Franc. Rejc, Doroteja Kovač — na ljud. šoli v Idriji; gdč. Hermina Kobal — v Podlipi; gdčni. Alojzija Trampuš in Doroteja Bratovž — v Vipavi; gdč. Cecilija Divjak — v Vrbovem; gdč. Danica Kališ — pri Sv. Jakobu v Ljubljani; gdč. Leopoldina Žumer — na zasebni nem. šoli na Savi pri Jesenicah; gdč. Ljudmila Svetlič — poizk. kand. na I. deški šoli v Ljubljani; gdč. Lea Levec — na c. kr. vadnici v Ljubljani; gdč. Mara Vidic — na nem. dekl. 8razrednici v Ljubljani; gdč. Amalija Erjavec — na Krki; gdčna. Minka Tramte — na Vačah; gdč. Angela Groznik — v Šmarjah; gdč. Gabriela Pipan — na Trati; gdč. Matilda Weber — v Žireh; gdč. Pavla Mohar — pri D. M. v Polju; g. Matilda Blagajne-Gorišek — v Dolih; gdč. Ljudmila Korošec na Koprivniku; gdč. Josipina Grom — v Lešah; gdč. Mar. Peterlin — v Škocijanu; gdč. Hedvika Schweiger — v Poljanah na Do-

lenjskem; gdč. Minka Lončar — v Birčni vasi; gdč. Marija Matkovič — poizk. kand. na nemški dekliški šoli v Ljubljani; gdč. Frančiška Hribernik — na Barju pri Ljubljani; gdčni. Ivana Ambrožič in Valerija Trampuš — v Ribnici; gdčna. Marija Krainer — v Kočevju; gdčna. Ljudmila Celestina — na Viču pri Ljubljani; gdč. Marija Prezelj — v Kopanju; gdč. Stefanija Jerman — na Raki; gdč. Valerija Žlindra — v Št. Jerneju na Dol.; gdč. Marija Žigman — v Vremu; gdč. Mihaela Kosmač — v Grahovem.

Draginjske doklade za učiteljstvo na Koroškem. Deželni odbor je v seji z dne 23. novembra 1915 sklenil, dovoliti učiteljskemu osebju na javnih ljudskih in meščanskih šolah na Koroškem enkratne draginjske doklade iz deželnega šolskega zaklada, in sicer: a) 120 K vsem oženim učiteljem v krajih: Celovec, Trg, Borovlje, Špital, Sovodje, Greifenburg, Milstat, Zgornja Bela, Št. Vid, Breže, Svinec, Krka, Hüttenberg, Staridvor, Kotarče, Straßburg, Beljak, Paternion, Rožek, Velikovec, Pliberk, Železna Kapla, trg Grebinj, Volšperk, Št. Andraž, Št. Pavel v Lab. dol., Dravberk in Zgor. Dravberk; v industrijskih krajih Bleiberg in Kreuth pri Bleibergu; v letoviščih Poreče ob jezeru in Vrba; v vseh šolskih krajih davčnih okrajev Šmohor, Kotlje, Podkloster in Trbiž in onim na najožjem vojnem ozemlju ležečim in vsled draginje najbolj prizadetim šolskim krajem. b) 100 K vsem oženim učiteljem v ostalih šolskih krajih. Enako neoženim učiteljem in učiteljicam v pod a) navedenih krajih. c) 70 K neoženim učiteljem in učiteljicam v ostalih krajih. d) 70 K vsem samostojnim učiteljicam za ročna dela, izvzemši učiteljskim ženam, ki so nastavljene kot učiteljice za ročna dela. Draginjskih doklad ne dobijo v aktivni vojaški službi se nahajajoči neoženjeni učitelji, kakor oženjeni učitelji, ki so kot gažisti (praporščaki in kadeti) v vojaški službi.

Vladarski jubilej. 67 let je že zatonilo v večnost, odkar je naš presvetli cesar Franc Jožef I. vzel v roke krmilo ne-lahkih vladarskih poslov. Človek se čudi in strmi, če sliši in bere: 67 let vladanja! Voditi s krepko roko in modro previdnostjo, z neutrudljivo vztrajnostjo, zraven pa z očetovsko ljubeznijo številne avstrijske narode, in sicer tako dolgo dobo, ki ni bila brez pretresljivih udarcev na vzvišeno osebo cesarjevo, to je brez dvoma znak izredne božje naklonjenosti, božje milosti in dobrotljivosti, ki je je deležen cesar sam in z njimi tudi vsi vdani mu državljani. Prav je bilo, da se je letos — v bojni vihri — ta dan še prav posebno proslavljajal po naših šolah in učilnicah. Mladina naj se zaveda, da ima Avstrija vladarja po božji volji, cesarja, ki se je vso dolgo dobo vladanja trudil za mir, a je slednjč prisiljen moral poseči po meču, da užene sovraže, ki so hoteli razcepiti in ugonobiti Avstrijo ter jo vreči v žrelo brezbožnega framasonstva. Zmagonosna vstaja naša zedinjena država ter take-rekoč že gleda trenutek, ko se bo mogla častitljivemu monarhu pokloniti kot popolna zmagovalka vseh protivnikov. Bog daj, da bi se ta trenutek čimpreje približal!

Nobelovo nagrado (za leto 1914.) je dobil privatni docent za ušesno zdravstvo na dunajskem vseučilišču dr. Robert Barny. Nagrada znaša približno 147 tisoč švedskih kron.

Vojaška vzgoja mladine. Nemški državni zbor je razpravljajal tudi o novi zakonski predlogi, ki se tiče vojaške vzgoje mladine. Za to vprašanje se zelo zanimlje in trudi poslanec dr. Müller, ki sodi, da treba mladini od 7. do 16. leta nuditi priliko za splošno telesno izvežbanost; od 16. leta do vstopa v vojaško službo pa še posebne priprave.

Tudi nekaj vojaškega. Bosenska vlada je izdala naredbo, naj si srednješolci omislijo posebne čepice, podobne kapam avstrijskih častnikov. Vrvica ob spodnjem robu bo pri nižješolcih imela srebrno, pri

višješolcih zlato progno. Odličnjaki bodo imeli po dve srebrni, oziroma zlati progi. Na čepici bo pritrjena zvezda z začetno črko zavoda, ki ga dotični dijak obiskuje, n. pr.: G. (gimnazija), R. (realka), T. A. (trgovska akademija). Mohamedanski dijaki bodo imeli namesto čepic — fes, na fesu pa omenjene našive.

Za občinske ljudske šole v Trstu. Cesarski komisar v Trstu pl. Strassoldo je poslal listu »Lavoratore« z ozirom na neki tozadevni članek naslednja pojasnila o delu za občinske ljudske šole v tekočem šolskem letu: Za snago (šolske službe, stalne ženske snažilke) 14.555 kron, razen tega izrednih 1117 K za enkratno temeljito snaženje začetkom šolskega leta. Za knjige revnim učencem se je določilo 52.000 K (lani 26.300 K). Čevljev za revne učence se je naročilo v inozemstvu za 31.385 K (lani 21.653 K) in za šolske južine se bo izdalo 180.000 K (lani 60.000 K).

Varšavske šole. Lansko šolsko leto je bilo v varšavskih mestnih šolah 381 oddelkov ljudskih šol; izmed teh so bili včasih po trije in štirje v eni sobi. Danes je v Varšavi 452 oddelkov. Pod rusko vlado je obiskavalo mestne šole 12 tisoč otrok; danes 16.850. Poučevalo je 125 učiteljev, — danes jih je 427.

Šolska reforma na Turškem. Na Turškem je vladala pred vojsko velika svoboda glede tujih šol. Vsak narod je smel učiti v svojih šolah, kakor je hotel. Turška vlada je sedaj temeljito izpremenila svoje stališče. Vse šole turških sovražnikov so konfiscirane. Šole Avstrije in Nemčije se še pustijo, vendar so ostre nove odločbe. Med temi je n. pr. določba, da se mora v vsaki taki tuji šoli učiti poleg učenega jezika v enaki meri turški jezik; dalje, da mora učitelj turškega jezika imeti usposobljenostno spričevalo od turške oblasti, dalje, da mora biti turški uradnik povabljen k izkušnjam in da sme turški nadzornik vsestransko nadzorovati te šole.

Poljsko vseučilišče v Varšavi je bilo otvorjeno 15. novembra. Doslej se je

priglasilo 400 slušateljev in 50 slušateljic; na politehniko se je vpisalo 350 dijakov. — Ta dan je izgubila Rusija pri Varšavi drugo bitko. Poljski narod — stiskan od Rusov, jemlje iz nemških rok to, kar mu je slovanska osvoboditeljica nekdanj uropala. Noč je minila, dan se je približal. («Nowa Reforma.»)

Umril je kojski župnik č. g. Franc Marinič kot ujetnik v Cremoni na Laškem. Letos bi bil praznoval 40 letnico mašništva, pa ga je v tujini zalotila nagla smrt. Umril je na legarju. Pokojni je bil dolgo vrsto let naročnik »Slov. Učitelja« in je bil podpisan na dopisnici, ki jo je nedavno uredništvo prejelo iz Cremona. Večni mir zglednemu in vnetemu duhovniku. — V Ljubljani so pokopali 22. novembra upokojenega profesorja in šolskega svetnika Friderika Žakelj. Pokojni šolski strokovnjak je dovršil gimnazijo že l. 1854. Poučeval je vsega skupaj 45 let. Pogreba se je udeležilo mnogo dijaštva s profesorskim zborom vred. R. i. p.!

Češka gimnazija na Dunaju. Dunajska občina je dala zapreti češko zasebno gimnazijo na Dunaju, ki je bila ustanovljena pred dvema letoma.

Vojskovodje štirih sovražnih dežel so pa res čudno zvezani med seboj! Beri tudi od zgoraj navzdol:

Još fre
Fre nch
Put nik
Nik olaj.

(Po »Straži«.)

V Franciji manjka duhovnikov in učiteljev. Izmed učiteljstva jih je polovica na bojišču (okrog 30.000); 10.000 jih je padlo ali so pa za vojno nesposobni.

Plemenito domoljubno in vzgojno delo. Na konferenci avstrijskih škofov na Dunaju se je sklenilo, naj bi letos na božični dan vsi otroci našega cesarstva šli k sv. obhajilu in ga darovali za našega cesarja. Najstarejša prestolonaslednikova hčerka bo na sveti dan vsa ta sv. obhajila prinesla kot božični dar presvetlemu cesarju. — Tudi pri nas se je in se bo v tem oziru vse storilo, da bo število mladostnih obhajancev in obhajank, ki bodo na ta način pokazali ljubezen do vladarja in domovine, čim največje.

Uporaba cirilice je zabranjena v Dalmaciji ter v Bosni in Hercegovini. Prepoved deželne vlade omenja pismeno občevanje pri vseh bosenskih uradih in zavodih. Cirilica je dovoljena le še pri srbsko-pravoslavnem verstvenem pouku in na srbsko-pravoslavnem teološkem zavodu v Reljevem.

Slovensko šolstvo v Ameriki. Kako je napredovalo število slovenskih naseljencev v Ameriki, izpričuje dejstvo, da je samo na slovenski šoli v župniji sv. Vida v Clevelandu vpisanih 1240 otrok. Zaposlenih je na tej šoli 16 učiteljic.

Da bi se le vestno izvršilo . . . Naučni minister Hussárek je izdal zelo strogo naredbo, ki vsebuje določila o nadzorovanju in uporabi šolskih knjižnic. Vodstva morajo oskrbeti natančno kontrolo knjižnice in presoditi, če so knjige in spisi primerni za vzgojo. Odstraniti se mora vse, kar bi v versko-nravnem, domoljubnem in državljanskem oziru imelo količkaj spotakljivega ali sumljivega.

Vojaška vzgoja. Kakor v Nemčiji, poizkušajo že tudi pri nas uvesti v ljudske in srednje šole nekako vojaško vzgojo v tem zmislu, da se telovadba bolj prilagodi vojaškemu življenju in pri kroji po vojaškem izvežbanju. Tako vojaško vzgojo je vpeljal že n. pr. dalmatinski deželni šolski svet. Izpočetka bodo sodelovali vojaški instruktorji, toda le dotlej, da se izvežbajo učitelji.

Iz šole. Učitelj: »Zakaj si prišel tako pozno, Ivan?« Ivan: »Naša ura ne gre prav.« — »In ti, Jožek?« Jožek: »Bratce mi je bil knjige zametal, jih nisem mogel dobiti.« — »In ti, Tonče?« »Mi je kri tekla iz nosa.« — »In ti, Štefan?« »So mama prepozno skuhal.« — »Zakaj pa si ti zamudil, Peter?« — Peter se jame kremžiti. »Čemu jokaš?« vpraša učitelj. Peter: »Ja, drugi so že vse povedali, jaz pa zdaj nič ne vem.«

Hudomušnost pred smrtjo. V enemu izmed starejših letnikov lista »Laibacher Schulzeitung« se nahaja zanimiva notica o učitelju N., ki je naročil svojim domačim, naj mu po smrti na skromen spomenik med druge potrebne podatke zapišejo tudi za njegove revne razmere

značilno opazko: »Naj mu bo zemljica lahka, kakor je bila njegova plača!«

Smrtna kosa. V Ljubljani so pokopali dne 9. decembra profesorja in ravnatelja lic. knjižnice g. Luko Pintarja. Pokojni je užival med slovenskimi slovstveniki in slovničarji priznано veljavo. Rojen je bil na Hotavljah v Poljanski dolini. Pogreba se je udeležilo veliko ljubljanske inteligence in ožjih rojakov pokojnega.

Veliko požrtvovalnost je pokazala mladina ljubljanskih ljudskih šol s tem, da je darovala 4879 zavojčkov primernih božičnih daril za naše vojake. Z veseljem so prinašali tudi otroci takih družin, ki se o njih ne more reči, da žive v blagostanju.

Ta ljubezen bo gotovo v tolažbo bralnicem domovine.

Slovstvo in glasba.

»Učiteljski žepni zapisnik« l. 1915/16. bodi še enkrat priporočen vsemu učitelstvu. Pripomnimo, da je ta naš priljubljeni koledarček in katalog izšel v celoti in v opremi, kakor prejšnja leta. Naročite pravočasno, dokler je še kaj izvodov. — Vsled prošnje opozarjamo, da je pomotoma izostalo reklamno priporočilo ljubljanske tvrdke A. & E. Skaberne (Mestni trg 10), ki v njem tvrdka anonisira nogavice in druge pletenine, perilo, ovratnike in vse v to stroko pripadajoče blago, ki je primerno uprav za božična darila. Izbera je velika; postrežba solidna.

Mladinoljubi ob zopetnem novem letu ne bodo pozabili, da ne smemo vnevar pustiti mladinskih listov »Angelčka« in »Vrtca«. Kaj bi dali nežnim otročičem in dobri naši mladini v roke, če bi zaspala ta dva lista? Priskočite na pomoč skrbnemu in trudaljubnemu g. uredniku vsi, ki se zavedate, kolike vrednosti je dobro, mikavno in neomadežno čtivo za šolsko deco. Prispevajmo po svoji moči k temu prepotrebemu podjetju: kdor more — s sotrudištvom, — vsi pa z naročanjem in priporočanjem.

Slike iz povijesti Crkve Hristove za učiteljske i više pučke škole. Sastavio Ferdo Heffler, profesor i glavni učitelj vjere u kr. muškoj učiteljskoj školi u Zagrebu. — U Zagrebu 1915. Trošak i naklada kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade. — Ukoričene stoje 1 K 50 fil.

Marljivi in Slovencem dobro znani prof. Ferdo Heffler nas je veselo presenetil z novo šolsko knjigo, ki jo je nazval »Slike iz cerkvene zgodovine«.

To nazivanje in spretna izpeljava v tem zmislu je za navadne razmere in za vse ljudske ali tem slične šole najprimernejša; kajti tvarina je preobširna, da bi se mogla vsa s pridom obdelati. Avtor tudi pravi v uvodu, »da je izostavio sve ono, što nije upravo potrebno znati onim učenicima, kojima je ova knjiga namijenjena... Opširnije sam obradio događaje, koji su od većega zamašaja za nas kao Hrvate i Slavene...«

V knjigi res ni nič nepotrebne navlake. V 41 paragrafih (lekcijah) najdeš vse, kar je bistvenega. Seveda so nekatere »slike« podane bolj v konturah, ki jih mora katehet razviti, jim dati primerno in potrebno barvo, značaj ter pomen za takratno dobo, za razvoj sv. Cerkve, ter pristaviti — kar je bistveno in predvsem potrebno — nauk za življenje.

Posamezne lekcije so pregledne in jasne, zraven pa je tvarina lepo razvrščena, kar izdatno olajšuje učenje šolski mladini. Tako ima n. pr. § 31. Martin Luter — sledeče kratke oddelke: 1. Luter. (Bibliograf. podatki.) 2. Povod luterovstvu. 3. Raširenje luterovstva. 4. Osuda luterovstva. 5. Komešanje. 6. Ravnopravnost.

Za naše ljudskošolske razmere bi bil najprikladnejši zgodovinski pouk z naslovom »Katekizem cerkvene zgodovine«. Seveda bi moral to vsebovati, kar je v naslovu označenega.

Der erste Bussunterricht in vollständigen Katechesen samt Einleitung und Bemerkungen nach Art von Meys. »Vollständigen Katechesen« von Erwin Huck, Pfarrer — Diözese Rottenburg.

Siebente, vermehrte und vielfach verbesserte Auflage. Freiburg im Breisgau. Herdersche Verlagshandlung und Wien. M. 2.—; geb. in Leinwand M. 2-60.

Četudi imamo za pouk prvospovedancev dvoje slovenskih novih pripomočkov, je vendar koristno, če opozorimo katehete tudi na druga porabna navodila. Kot tako smatramo po pravici zgoraj navedeno knjigo župnika Hucka, ki je bil več let Meyev kaplan ter tudi v katehezi zvest njegov privrženec. Huckove kateheze o zakramentu sv. pokore so navidez obsežne, ker so prirejene za nadarjene prvospovedance II. šol. leta z dobro šolsko odgojo. — Na uvodnem mestu (40 strani) je zanimivo zlasti poglavje o starosti prvospovedancev. Sodba avtorjeva o tem vprašanju je sila trezna,

ne preostra, pa se vendar sklada z določili sv. Cerkve in sv. očeta Pija X.

Katehez o spovedi je 12; seveda ni misliti, da bi bilo moč tvarino, ki je pod posameznimi oddelki razvrščena, obdelati v posameznih katehezah, oziroma katehetskih enotah.

Zelo praktična stran te knjige je v tem, da je avtor povzel v dveh prvih katehezah vse to, kar je treba otroku znati »necessitate medii« in »necessitate praecepti«.

V drugih katehezah — med njimi štiri o izpraševanju vesti — se je pisatelj po možnosti oziral na zahteve moderne didaktike. Na straneh 143—189 so sestavljene primerne opazke za vsako katehezo posebej. Za sklep sta sprejeta dva kratka nagovora pred in po spovedi.

Ob sklepu letnika 1915.

Precej sile je bilo treba, da smo v tem vojnem letu zmagovali, a zmagali smo. Dočim so drugi podobni listi kratkomalo utihnili in prenehali, ali pa so se pojavljali od časa do časa, kakor n. pr. naš slovenski tekmeč, je glasilo krščanskega učiteljstva in slov. katehetov zmagovalo stanovitno in trajno vse zapreke ter obiskovalo redno in pravočasno svoje prijatelje in odjemalce. Priščipnili smo le malenkost pri dvojni julijevi številki, kar bodo gotovo vsi cenjeni naročniki z ozirom na izredne težave in na splošno draginjo opravičili in potrdili. Ko zaključujemo pričujoči letnik, čutimo prijetno dolžnost, da se vsem sotrudnikom in sploh vsem, ki so kakorkoli kazali naklonjenost do našega lista, iskreno zahvaljujemo. Obnavljamo obenem prošnjo in željo, naj bi se krog naših sodelavcev in prijateljev še pomnožil. Naši tovariši učitelji branijo ljubi dom pred sovražnikom; mi pa, ki smo doma na gorkem, čuvajmo s tem večjo vnemo šolo in skrbimo s tem večjo požrtvovalnostjo za krščansko vzgojo naše mladine; saj smo imeli večkrat priliko poudarjati, da domovina, da očetje, ki so na bojiščih, v teh hudih časih še prav posebno pričakujejo, da se bo dobro učiteljstvo z vso močjo zavzelo za mladino. — Lista in pridnega sotrudništva naj se pa s tem večjim ognjem oprimejo naše vrle gospodične učiteljice ter posnemajo zgled nekaterih vrljih somišljenic, ki so se zadnje leto tako lepo odlikovale in zastavljale pero za dobro stvar. — Kdor ne čuti zmožnosti, da bi se uvrstil med „peresnike“, naj pa vsaj odrine tisto malenkostno naročnino, da ne bo upravištvo v zadregi: Za denar je danes res sila, toda toliko moramo poskrbeti, da našega lista ne bo slana vzela. — Prosimo torej vse, ki imajo še kljuko za leto 1914 in morda tudi za leto 1913, da store svojo vestno, stanovsko in organizacijsko dolžnost. Bog blagoslovi naše delo!

Uredništvo.

